

La Pebrella: una associació cultural per a dignificar la comunitat

Francesc Tormo Mejias

President de l'Associació

L'Associació Cultural La Pebrella fa més de trenta anys que es dedica a potenciar la vida sociocultural de la Vila des de la generositat personal d'afiliades i afiliats, la independència política partidista i el pluralisme ideològic. Mirant ara enrere, amb perspectiva històrica, ens sorprén la quantitat i, especialment, la qualitat del que s'ha fet, tot tenint en compte els afluents recursos materials disponibles, que han estat suplits i compensats per la clara voluntat de servei a la cultura de/en la comunitat canalera. Treballarem fins on puguem perquè aquest siga també el futur de l'Associació.

L'Associació Cultural La Pebrella es va constituir l'any 1987 amb un àmbit d'actuació especialment local i unes ambicioses finalitats formals com eren, entre d'altres: promoure la defensa, l'estudi, el foment i la normalització de la nostra llengua seguint l'esperit de les normes de Castelló de l'any 1932; suport de qualsevol activitat cultural paral·lela o inherent als objectius de la defensa de la llengua; promoure i costejar l'edició d'obres literàries, científiques i d'altres publicacions, sense caràcter comercial per part de la institució ni, per tant, benefici econòmic; crear i sostenir premis literaris, artístics i d'investigació; organitzar i subvencionar cursos, conferències, exposicions, espectacles i concerts.

Membres de l'Associació d'aquella època ens conten la realització d'excursions, la campanya «I tu, com et diuen?» per a valencianitzar els noms propis, creació dels premis de narrativa curta Francesc Brú i amb un sopar literari, repartiment de llibres en valencià de la Conselleria, etc.

L'any 1993 es paralitza totalment l'activitat per motius laborals i d'estudis dels membres fins a l'any 1995 en què es reprenen les activitats per una nova generació de canaleres i canalers.

En la nova etapa, tot considerant que l'ús del valencià ha estat consolidat a la societat, s'intensifica la realització d'actes com ara: la presentació de llibres, especialment de literatura i alguns de temes sociopolítics; la realització d'exposicions de fotografia i pintura; la promoció d'actes de foment de la lectura en un espai anomenat «Casa de lectura»; el foment d'un espai de debats sociopolítics: «Encontres a la plaça Major»; i lectures públiques de poesia a la Torrassa del Palau dels Borja.

Sant Antoni, festa i patrimoni cultural

A Canals, la rellevància simbòlica i cultural de les festes patronals de Sant Antoni Abat, on el foc màgic és part principal, requereixen i requereixen una atenció especial de les institucions

públiques perquè la Vila lidere el coneixement, l'estudi i la divulgació d'aquestes festes en l'àmbit, almenys, de la nostra llengua i, també, en els espais de la Mediterrània i de la cultura europea, com fa anys ens va suggerir, amb predisposició d'assessorament i ajuda, el professor Antonio Ariño, estudiós de les festes.

En aquest sentit, en la mesura de les nostres modestes possibilitats, el gener de l'any 2006 organitzarem la jornada «Sant Antoni, festa i patrimoni cultural» en la qual participaren el mateix Antonio Ariño (Catedràtic de Sociologia), que va dirigir la jornada, Honorio M. Velasco (Catedràtic d'Antropologia Social), Àlvar Monferrer (expert en antropologia, etnografia i cultura popular) i Sergi Gómez (expert en etnologia de la festa). Les ponències es van publicar l'any 2007.

La jornada va estar impulsada i organitzada per La Pebrella i el Departament de Sociologia i Antropologia Social de la Universitat de València i patrocinada per l'Ajuntament de Canals i la Diputació de València.

A més a més, el gener de 2014, amb una forta rampellada d'il·lusió i coratge (hui en dia, quasi inconcebible, vist amb la perspectiva dels anys transcorreguts) organitzarem les III Jornades d'estudi sobre la Festa de Sant Antoni Abat, com a continuació de les celebrades anteriorment, amb les associacions d'aquelles terres, a Ascó (Terres de l'Ebre, Tarragona) i Manacor (Illes Balears). A les Jornades es van presentar vint-i-nou comunicacions sobre la festa en diversos llocs de Catalunya, Illes Balears i País Valencià. Una publicació de més de quatre-centes pàgines n'arreglegà les ponències.

Les jornades i la publicació comptaren amb el suport del Museu Valencià d'Etnologia, l'Institut Ramon Muntaner, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i diverses empreses privades.

La Revista de Canals

L'any 2015, s'enceta la publicació anual de *La Revista de Canals* amb temes d'economia, d'art, d'història, d'etnologia, de patrimoni, etc. S'hi han publicat importants i interessants treballs per a conèixer

en profunditat el passat i el present del poble. Molts dels articles han estat redactats expressament i altres han estat reproduïts de publicacions acadèmiques com *Mètode o Arxius de Sociologia*. D'aquesta manera hem fet difusió de textos ben interessants i rigorosos per a conèixer la realitat de la Vila.

Aquesta publicació ha necessitat una important dedicació que ha suposat la pràctica desaparició de l'animació sociocultural detallada abans, especialment durant l'any de la pandèmia. Fins a l'actualitat, portem publicats sis números.

Patrimoni històric-cultural de Canals

Els darrers anys, des del 2016, si fa no fa, l'Associació ha potenciat el treball reivindicatiu del patrimoni local, el reconeixement i la valorització d'aquest. En novembre de 2016, es va presentar una moció al Ple de la Corporació Municipal, amb la col·laboració i la mediació d'un grup polític municipal, per a la declaració de Bé d'Interès Cultural o Bé de Rellevància Local de béns com el patrimoni hidràulic, el Molí Vell, les Cases Barates, els fumerals de les indústries tancades, els plafons ceràmics devocionals, etc.

Un balanç mirant cap al futur

L'Associació no ha actuat mai com un centre d'estudis convencional, més aviat ha estat un col·lectiu d'activisme sociocultural amb camps d'actuació sensiblement diferents entre els dos períodes. En l'inici, el col·lectiu era fruit d'aquella època històrica amb contínues accions de reivindicació de la cultura valenciana, especialment la llengua. Mentre que la segona i actual etapa ha evolucionat cap altres plantejaments com, per exemple, la recuperació del patrimoni històric i cultural que es troba en situació de perill d'enfonsar-se o desaparèixer.

El col·lectiu ha estat sempre dinamitzat per un voluntariat generós que s'ho ha inventat per a aconseguir un finançament que ha permès una independència econòmica i ideològica absoluta. Sí que és veritat que les institucions públiques, especialment l'Ajuntament de Canals, han ajudat en l'aspecte econòmic mitjançant

subvencions totalment públiques i reglades. També és veritat que des de determinats governs municipals s'han produït entrebancs significatius a l'Associació amb actituds vergonyosament menyspreadores.

Però amb la clara i forta voluntat dels membres, amb vents a favor i vents paralitzants, considerem que s'ha portat a terme una digna activitat sociocultural per al poble durant més de trenta anys. ◆

↑ Presentació del primer volum de l'obra *Diplomatari Borja*, dirigida per Miquel Batllori, l'any 2002

↑ Jornades d'Estudi sobre la festa de Sant Antoni Abat, l'any 2014

↑ Presentació del llibre *Societat Anònima*, de Vicent Flor, l'any 2016